

УСВІДОМЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ – СТИМУЛ ПРИСКОРЕНОГО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ

В.Д.Шейко, І.О.Гіленко, Д.Г.Дем'янюк, В.І.Ляховський, О.А.Крижановський,
П.П.Сакевич

Праця лікаря органічно поєднує у собі досягнення науки здобутки мистецтва. Наукова складова має переважати: вона служить об'ємним виміром якості фахівця. Проте, найвагомішою характеристикою фахівця вважається його здібність професійно мислити. Ця схильність фахівця відноситься до психологічної категорії і означає розумову здатність за будь-яких обставин особистості шляхом мобілізації свого і чужого досвіду, досягнень науки, шляхом глибокого аналізу і синтезу отриманої інформації успішно вирішувати професійну задачу. Стосовно лікаря – розпізнати хворобу та призначити, виконувати, здійснювати ефективне лікування. Лікарське мислення формується в процесі навчання та професійної, пізнавальної діяльності, що поєднує, синтезує науку та практику. Формування лікарського мислення вважається складним психологічним процесом. Має свої складові, що в змозі прискорити або загальмувати формування цієї найважливішої для лікаря якості. В даний час найвагомішою рушійною прискореного формування лікарського мислення у сучасних студентів, а невдовзі молодих фахівців, варто вважати національну ідею.

Національна ідея покликана визначити і забезпечити поступальний, прогресивний, всебічний розвиток нації. Перш за все економічний, соціальний, духовний, історичний. Подбати про одночасне формування у суспільстві відповідної епосі ідеологічної надбудови, що живить спільноту через масові видання, літературу, відео та аудіо засоби, сценічне мистецтво, музику та інше.

Студентів медичних ВУЗів, в недалекому школярів, майбутніх фахівців. суспільство готує для активного впливу не тільки на фізичний стан, здоров'я громадян. Виходячи з переконання, що здоров'я людей на 85% зумовлюється соціально-економічними факторами, майбутні фахівці мають бути навчені через свідомість своїх пацієнтів, активно впливати на покращення умов життя. Опрацьовуючи зі студентами питання національної ідеї вважаємо першочерго-

вим завданням оновити в пам'яті слухачів, чітко визначити, викарбувати у їх свідомості поняття «нація», бо йдеться про ідейну спрямованість її розвитку. Підкреслюємо, що нація – це історичне об'єднання людей, споріднених перш за все територіально. Робимо акцент на тому, що спільна територія проживання і діяльності єднає людей, морально згуртовує їх для вирішення злободенних питань, формує схожість психологічно-емоціональних характеристик особистостей, допомагає становленню суспільної толерантності, мобілізує в години лихоліття.

Іншою ознакою нації вважається зайнятість спільноти спорідненою, поєднаною, інтегрованою суспільно-економічною діяльністю. У студентів виникає запитання: тісно інтегрованими, міжнаціональними, міждержавними зв'язками останнім часом доказана можливість тісної співпраці – економічної, фінансової культурної – об'єднання людей, розділених значними просторами і навіть таких, що перебувають у різному форматі економічного розвитку. Чи не вважається це ознакою переміщення, розширення границь нації? Застерігаємо: йдеться про міждержавні, міжнаціональні зв'язки, що не мають нічого спільного з формуванням якісної характеристики іншої, нової нації.

Спільна територія проживання залишається основою формування і успішного процвітання нації. Всякі спроби спростити це поняття небезпечні хаосом і руйнуванням нації.

Нація цементується спільною мовою. Це головна визначальна нації. Мова є головним засобом спілкування. Носієм, виразником науки, культури нації. Це не означає суттєвої недооцінки знань мови іншої нації, виваженого відношення до їх впливу на спільноту. Навпаки. Вільне подолання мовних, культурних рубежів, інтеграція споріднених культур взаємно збагачує націю. Попереджуємо слухачів, що таке явище не повинно зводитися до механічного переміщення, зміщення культурних надбань. Повинні враховуватися особливості історичних традицій, сучасного розвитку суспільства, одностайне бажання суспільства множити культурні надбання таким способом. У відношенні взаємного проникнення культур кожна нація має бути досить вибагливою. Право на життя по-

винні заслуговувати творчі доробки, що вносить у національну культуру прогресивні зрушення, породжують у спільноти позитивні емоції, продуктивне мислення, кличуть вперед. Без єдиної рідної спільної національної мови поняття «нація» розмивається, шматується, призупиняє прогресивну ходу і має не окреслену перспективу у майбутньому. Це шлях до згортання розвитку нації.

Професія лікаря інтернаціональна. Вона не обмежується будь-якими кордонами. Подолання мовного бар'єру професійно збагачує лікаря. Володіння іноземною мовою – одна із виразних і вагомих характеристик фахівця. Для майбутніх фахівців національна ідея має означати здоров'я нації. Пер за усе цю ідею поряд з іншими складовими вони мають пронести через усе своє свідоме життя. Викладачі мають шукати засоби стимулювання прискореного формування та засвоєння національної ідеї. Бо тільки через неї шлях до проявів патріотизму. Національна ідея живить патріотизм.

Патріотизм – глибоко усвідомлений концентрований вихід, прояв у конкретних діях, поступках, вчинках, думках і висловах людей глибокої поваги до країни, свого народу, його історії, теперішнього і майбутнього. Забезпечення вільного розвитку особистості. Загальнодержавний патріотизм може існувати опираючись лише на тверде наукове підґрунтя. Глибоке усвідомлення почуття патріотизму, що оволоділо свідомістю мас, справедливо вважається рушійною силою соціально-економічного прогресу. Сформованими патріотами не народжуються. Патріотизм виховується, формується на ґрунті вирізьбленої національної ідеї.

Кропітка повсякденна робота за зміцнення, родовід нації, її майбутнє, прояв патріотизму на ґрунті національної ідеї нічого спільного не мають з будь-якими елементами прояву націоналізму. Вони межують. Але їхня рушійна направлена в різні сторони.

В наш нелегкий час формування майбутнього фахівця-професіонала і патріота покладена на плечі викладача-вихователя. Зрештою – це обов'язок усієї спільноти, що плекає, вирощує, формує для себе оберіг фізичного та духовного здоров'я.

Виховувати стало важко, бо мусимо орієнтуватися лише на два дороговкази у роботі. Перший з них – гуманітарна направленість усієї системи медичної освіти, підготовки лікаря [2, 3, 4]. Це аксіома, викарбувана історією. Роль лікаря, як цілителя людської душі і тіла, формувалася, визначалася, шліфувалася віками. Інший – сформований, підготовлений фахівець-лікар впродовж свідомих кроків має бути активним впроваджувачем гуманізму у життя. Середовище, складові, фактичний матеріал для формування у слухачів національної ідеї, почуття патріотизму викладач черпає з багатьох джерел. Проте невичерпним джерелом залишається сьогодні, його вплив на спільноту. Кропітка праця формування майбутнього ідейного фахівця-патріота видалася б значно простішою, якби соціальне довкілля кожен день повнилося лише позитивними зрушеннями. В процесі розвитку сучасного суспільства трапляються негативні моменти, здатні стримати на певний час прогресивну ходу спільноти та процес формування патріотичних почуттів. Це історична закономірність. Викладач на основі логічного аналізу подій, суспільних явищ, з урахування законів розвитку суспільства у свідомості суб'єкта навчання повинен створити позитивні мотиви навчання та повсякденної праці.

Студенти медичних вузів втрачають мотиви навчання і проявляють схильність до повільного засвоєння національної ідеї, патріотичних поривань. Цьому є аргументовані пояснення, що випливають перш за все з соціального середовища, у якому їм доводиться працювати. Переконані – викладач має терпеливо і аргументовано пояснювати своїм слухачам, що шлях незалежності, вибраний спільнотою, єдиний і вірний. Його завзято має долати уся спільнота, що об'єдналася навколо цієї думки. І в першу чергу фундатори, переконані у його вірності, готові долати перешкоди і стійко переносити невдачі. Фундамент такої толерантності має будуватися на міцному підґрунті, в основу якого має бути покладено наукове бачення розвитку суспільства в конкретному часі і на перспективу.

Усе це об'єднується у виразі - національна ідея. Нам зараз вкрай необхідна науково опрацьована національна ідея – згущений вираз бачення нашого

майбутнього, шляхів просування до здійснення наміченого, засобів досягнення та ролі кожного у цьому. Цементуючий засіб згуртування нації, складовою якою мають стати масові прояви загальнодержавного патріотизму. Ідея патріотизму має оволодіти масами, лежати в основі суспільної свідомості [1]. Оскільки державні інститути, що опрацьовують національну ідею, знаходяться в стадії становлення та розвитку, а продукт їх праці поки що ефемерний, роль викладача вищої медичної школи у формуванні переконливих патріотів, просякнутих національною ідеєю, важко переоцінити.

Стосовно праці по формуванню у студентів національної ідеї, почуття патріотизму методи численні, а методологія має бути одна. Переконані, що це практично повинно здійснюватися у тісному поєднанні з навчанням.

Ефективним засобом підсилення мотивів навчання та стимулом патріотичних почуттів вважаємо заходи систематичного ознайомлення студентів з даними головних показників здоров'я населення України, демографічними показниками. Зараз ці дані вільно доступні [6]. Пропонуємо студентам їх оцінити.

На 1.01.2000 р. в Україні мешкало 49456088 чоловік. На 1.01.2008 р. їх нараховувалася 46192300 осіб. Різниця – 3263788. Це стільки чоловік суспільство втратило за згаданий період. Причина: хвороби, травми, отруєння, самогубства та інші. Показники природного руху українців. У 1995 році на 1000 всього населення народилося 9,6 дітей. Смертність серед населення була 15,4. Природний приріст населення був негативним і склав (-) 5,8. У 2007 році ці показники були: народилося 10,2, смертність 16,4. Природний приріст населення (-) 6,7 [6, 7]. На фоні незначного збільшення народжуваності маємо збільшення смертності. Негативна тенденція поглиблюється. Наведені цифри особливого пояснення не вимагають.

Аналізуючи смертність населення, народжуваність, динаміку природного приросту студенти самі приходять до висновку про термінову необхідність рішучих заходів з метою покращення цих показників. Це підсилює мотиви навчання, зокрема, відповідальність за долю нації, мобілізує молодь, концептує її душевні пориви і прояви патріотизму.

Висновки.

1. Головною рушійною національною ідеєю для студентів медичних ВУЗів має бути здоров'я нації.
2. Формування національної ідеї, використання її складових для стимулу процесів навчання студентів медичного ВУЗу повинно відбуватися повсякчасно.
3. Методологічною основою патріотичного виховання має бути гуманізм, гуманітарна спрямованість медичної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гіленко І.О., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І. та співав. Формування суспільної свідомості у студентів медичних Вузів // Медична освіта.- 2006.- № 4.-С. 39-42.
2. Василюк В.М., Кравчук Н.В., Василюк В.В. Основи клінічного мислення // Медична освіта. - 2004.- № 3-4.- С. 33-36.
3. Дзяк Г.В., Перцева Т.О., Святенко Т.В. Педагогічні аспекти гуманітарного виховання у вищому навчальному закладі за роки незалежності (досвід Дніпропетровської державної медичної академії) // Медична освіта. - 2004.- № 2.- С. 17-23.
4. Литвинова О.Н., Лісовська Н.О., Андрієвська Т.І. та співав. Методологічні особливості формування гуманітарних поглядів у студентів-медиків // Медична освіта. - 2003.- № 4.- С. 19-21.
5. Пішак В.П., Коломієць М.Ю. Місце і значення медичної психології в оновленому суспільстві України // Медична освіта. - 2004.- № 1.- С. 19-24.
6. Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні за 2000-2001 роки // Київ. - 2002.- 307 с.
7. Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні за 2006-2007 роки // Київ. - 2008.- 307 с.